

Wykładnia prawa administracyjnego

Po co prawnikom interpretacja
prawa?

Co to jest interpretacja prawa?

- Odczytywanie przepisów?
- Ustalanie znaczenia przepisów?
- Nadawanie znaczenia przepisom?
- Sposób rozumienia przepisów?
- Rekonstruowanie normy prawnej z przepisów?
- Ustalanie intencji prawodawcy?
- Argumentacja prawnicza?
- Tworzenie prawa?
- Naginanie prawa?

Kwestie pojęciowe (1)

- **Interpretacja** prawa = **wykładnia** prawa.
- Interpretacja w znaczeniu **pragmatycznym** – określone czynności, np. „Kolejno przejść należy do wykładni językowej...”
- Interpretacja w znaczeniu **apragmatycznym** – rezultat określonych czynności, np. „Wykładnia zaprezentowana przez organ jest błędna...”

Kwestie pojęciowe (2)

- Interpretacja jako **przeżycia psychiczne** - osoba trzecia nie do nich dostępu,
- Interpretacja jako **forma uzewnętrznienia przeżyć psychicznych**, np. w uzasadnieniu decyzji administracyjnej czy orzeczenia sądowego.

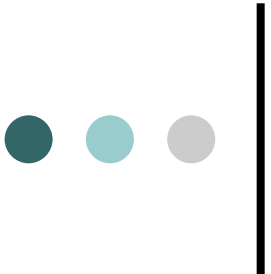
Kwestie pojęciowe (3)

- Interpretacja **sensu largissimo** – rozumienie wszelkich wytworów kultury, np. interpretacja czyjegoś zachowania, utworu muzycznego, obrazu, danych statystycznych itd.
- Interpretacja **sensu largo** – odczytywanie tekstów, np. tekstów prawnych.
- Interpretacja **sensu stricto** – ustalanie znaczenia przepisu w przypadku wątpliwości, czy dany stan faktyczny mieści się w zakresie wyznaczonym przez przepis czy też się w nim nie mieści.

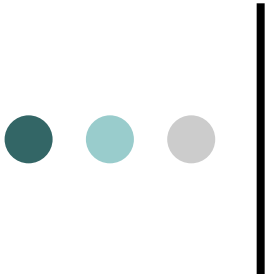
Dyrektywy interpretacyjne

- Dyrektywy interpretacyjne = argumenty interpretacyjne = narzędzia interpretacyjne = wskazówki interpretacyjne
- Nie mają charakteru powszechnie obowiązujących norm prawnych, nie pochodzą od ustawodawcy, zostały wypracowane przez praktykę i teorię prawa (J. Wróblewski).
- Typy dyrektyw interpretacyjnych:
 - **Językowe** („wykładnia językowa”)
 - **Systemowe** („wykładnia systemowa”)
 - **Funkcjonalne/celowościowe** („wykładnia funkcjonalna/celowościowa”)

Dyrektywy językowe (przykłady)

- Dyrektywa języka prawnego (definicje legalne),
- Dyrektywa języka prawniczego,
- Dyrektywa języka specjalistycznego (fachowego),
- Dyrektywa języka potocznego (powszechnego, ogólnego).
- Zakaz dokonywania wykładni synonimicznej (zakaz tworzenia synonimów),
- Zakaz wykładni homonimicznej (zakaz tworzenia homonimów),
- Zakaz wykładni *per non est* (zakaz pomijania jakiegokolwiek fragmentu przepisu),
- Dyrektywa *lege non distinguente nec nostrum est distinguere* (zakaz wprowadzania rozróżnień tam, gdzie prawodawca ich nie wprowadził).

Dyrektywy systemowe (przykłady)

- Przepisy powinny się interpretować w zgodzie z przepisami wyższego rzędu,
- Przepisy krajowe powinny się interpretować w zgodzie z aktami międzynarodowymi,
- Nie należy interpretować przepisów w sposób prowadzący do ich sprzeczności z innymi przepisami (argumentum a coherentia),
- Nie należy interpretować przepisów w sposób prowadzący do powstania luk,
- Przepisy należy interpretować mając na uwadze ich miejsce w systemie prawa (argumentów a rubrica).

Dyrektywy funkcjonalne/celowościowe (przykłady)

- Przepisy należy interpretować zgodnie z ich funkcją w systemie prawnym,
- Przepisy należy interpretować zgodnie z ich celem,
- Przepisy należy interpretować zgodnie z ich *ratio legis*,
- Przepisy należy interpretować uwzględniając historię ich powstania (materiały legislacyjne),
- Przepisy należy interpretować uwzględniając ich ewolucję w czasie („wykładnia historyczna”).

Dyrektywy preferencji (przykłady)

- Pierwszeństwo dyrektyw językowych – subsydiarność dyrektyw pozajęzykowych,
- Model językowej granicy wykładni,
- Model wykładni kompleksowej.

Rezultaty wykładni

- wykładnia **literalna (dosłowna, ścisła)** – ostateczny rezultat wykładni odpowiada rezultatom zastosowania dyrektyw językowych (np. „pies” oznacza każdego psa)
- wykładnia **zwązająca** - ostateczny rezultat wykładni jest węższy niż rezultaty zastosowania dyrektyw językowych (np. „pies” oznacza tylko psa z rodowodem).
- wykładnia **rozszerzająca** - ostateczny rezultat wykładni jest szerszy niż rezultaty zastosowania dyrektyw językowych (np. „pies” oznacza nie tylko psa, ale także świnie wietnamską).

Orzeczenia – czyli konfrontacja teorii z praktyką

1. Art. 160 § 3 k.k. - uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2006 r., I KZP 18/06,
2. Art. 448 k.c. - uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2008 r., III CZP 31/08,
3. Art. 280 § 2 k.k. - orzeczenia różne.

1. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2006 r., I KZP 18/06

- Przepis: art. 160 § 3 k.k. „Kto (nieumyślnie) naraża człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, podlega karze...”
- Stan faktyczny: Oskarżone położne podczas porodu metodą cesarskiego cięcia z niedostateczną częstotliwością dokonywały osłuchiwania czynności serca płodu, co przyczyniło się do uniemożliwienia wykrycia zagrożenia niedotlenieniem i podjęcia interwencji położniczej.
- Problem interpretacyjny: czy płód w trakcie zabiegu cięcia cesarskiego jest „człowiekiem” w rozumieniu art. 160 k.k.?

1. „Człowiek”

- Czy pojęcie „człowiek” odnosi się także do dziecka nienarodzonego (płodu)?
- Definicja: **Człowiek (*Homo*)** – rodzaj ssaków naczelnych z rodziny człowiekowatych (Hominidae) obejmujący współcześnie występującego człowieka rozumnego (*Homo sapiens*) oraz blisko z nim spokrewnione formy wymarłe, m.in. *Homo habilis*, nazywany człowiekiem zręcznym; *Homo erectus*, nazywany człowiekiem wyprostowanym; *Homo neanderthalensis*, nazywany człowiekiem neandertalskim.
- *To nie był zwierz, tylko człowiek; Oni mają DNA człowieka, Było ich trzech: elf, krasnolud i człowiek.*

1. „Człowiek”

- Czy pojęcie „człowiek” odnosi się także do dziecka nienarodzonego (płodu)?
- *Kto to jest? – Nie znam człowieka!*
- *Człowieku, nie irytuj się!*
- *Spokojnie, to mój człowiek...*
- *Zachowuj się jak człowiek!*
- *Jak człowiek ma już dzieci, to wszystko się zmienia.*
- *Widziałem tego człowieka wczoraj w autobusie.*
- *Mały człowiek o wielkim sercu.*
- *To już nie jest chłopiec – to dorosły człowiek!*

1. „Człowiek”

- Wykładnia językowa:
- SN: „Otwarty charakter pojęcia «człowiek», stwarzający trudności w sprecyzowaniu jego znaczenia, zwłaszcza przy braku definicji uwzględniającej potrzeby praktyki stosowania prawa - nie pozwala na gruncie prawa karnego na wskazanie takiej cezur w drodze wykładni językowej. Usunięcie wątpliwości interpretacyjnych stanowiących istotę przedstawionego zagadnienia wymaga zatem posłużenia się wykładnią systemową i funkcjonalną.”

1. „Człowiek”

Inne przepisy Kodeksu karnego – „**człowiek**”:

- Art. 148 § 1: „Kto zabija człowieka...”
- Art. 150 § 1: „Kto zabija człowieka na jego żądanie i pod wpływem współczucia dla niego...”
- Art. 151: „Kto namową lub przez udzielenie pomocy doprowadza człowieka do targnięcia się na własne życie...”
- Art. 155: „Kto nieumyślnie powoduje śmierć człowieka...”
- Art. 156 § 1: „Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci: 1) pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia...”

1. „Człowiek”

Inne przepisy Kodeksu karnego – „dziecko”:

- Art. 149: „Matka, która zabija dziecko w okresie porodu pod wpływem jego przebiegu...”
- Komentarz: „Podmiotem czynnym komentowanego przepisu jest matka, a przedmiotem (podmiotem biernym) dziecko żywe zdolne do życia po urodzeniu (zob. wyrok SN z dnia 21 stycznia 1986 r., LEX nr 64146). Chodzi tu o kobietę zabijającą rodzące się lub urodzone przez siebie dziecko. Bez znaczenia jest jej tzw. macierzyństwo biologiczne. Przestępstwo dzieciobójstwa jest przestępstwem indywidualnym niewłaściwym.”

1. „Człowiek”

Inne przepisy Kodeksu karnego – „**dziecko poczęte**”:

- Art. 152 § 1: „Kto za zgodą kobiety przerywa jej ciążę z naruszeniem przepisów ustawy... (...) § 3. Kto dopuszcza się czynu określonego w § 1 lub 2, gdy dziecko poczęte osiągnęło zdolność do samodzielnego życia poza organizmem kobiety ciężarnej...”
- Art. 153 § 1: „Kto stosując przemoc wobec kobiety ciężarnej lub w inny sposób bez jej zgody przerywa ciążę albo przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza kobietę ciężarną do przerwania ciąży... (...) § 2. Kto dopuszcza się czynu określonego w § 1, gdy dziecko poczęte osiągnęło zdolność do samodzielnego życia poza organizmem kobiety ciężarnej...”
- Art. 157a. § 1. Kto powoduje uszkodzenie ciała dziecka poczętego lub rozstrój zdrowia zagrażający jego życiu...”

1. „Człowiek”

Wyróżniane w literaturze momenty (kryteria), w których „dziecko poczęte” staje się „człowiekiem”:

- osiągnięcie przez dziecko poczęte zdolności do samodzielnego życia poza organizmem kobiety ciężarnej (tzw. kryterium rozwojowe), ok. 22 tydzień ciąży,
- rozpoczęcie się porodu (tzw. kryterium położnicze).,
- podjęcia samodzielnego oddychania własnymi płucami (tzw. kryterium fizjologiczne),
- całkowite lub częściowe opuszczenia łona matki (tzw. kryterium fizyczne lub przestrzenne),

1. „Człowiek”

- SN wybrał kryterium położnicze (tj. moment rozpoczęcia się porodu): „...całym okresie porodu dziecko nie jest już tylko podmiotem, który osiągnął zdolność do samodzielnego życia poza organizmem matki, lecz także dzieckiem przejawiającym ponadto bezpośrednią gotowość do opuszczenia dotychczasowego środowiska i podjęcia samodzielnej egzystencji”